האשה נקנית פרק ראשון קידושין ה.

ומנין שאף בשטר ודין הוא ומה כסף [א]שאין מוציא מכנים שטר שמוציא אינו דין שמכנים מה לכסף [ב]שכן פודין בו [ד]הקדש ומעשר שני תאמר שטר [ג]שאין פודין בו הקדש ומעשר [ה]שני דכתיב [ו]ונתן הכסף [1]וקם לו אמר קרא [2]ויצאה והיתה [ז]מקיש הויה ליציאה מה יציאה בשטר אף הויה נמי בשטר [ח]ואקיש נמי יציאה להויה מה הויה בכסף אף יציאה בכסף אמר אביי יאמרו כסף מכנים כסף מוציא סניגור יעשה קטיגור אי הכי שטר נמי יאמרו שטר מוציא שטר מכנים [י]קטיגור יעשה סניגור מילי דהאי [כ]שטרא לחוד ומילי דהאי שטרא לחוד הכא נמי האי כספא לחוד והאי כספא לחוד טיבעא מיהא חד הוא רבא אמר קרא [ט][3]וכתב לה בכתיבה מתגרשת ואינה מתגרשת בכסף ואימא בכתיבה מתגרשת ואינה מתקדשת בכתיבה הא כתיב ויצאה והיתה מקיש וכו' ומה ראית מסתברא קאי בגירושין ממעט גירושין קאי בגירושין וממעט קידושין ולרבי יוסי הגלילי דאפיק ליה להאי קרא לדרשא אחרינא שאינה מתגרשת בכסף מנא ליה אמר קרא ספר כריתות [ל]ספר כורתה ואין דבר אחר כורתה ורבנן האי כריתות מאי עבדי ליה [מ]מיבעי ליה [נ]לדבר הכורת בינו לבינה [ס]כדתניא [ע]הרי זה גיטך ע"מ שלא תשתי יין על מנת שלא תלכי לבית אביך לעולם אין זה כריתות כל שלשים יום הרי זה כריתות ורבי יוסי הגלילי מכרת כריתות קא נפקא ליה ורבנן כרת כריתות לא משמע להו חדא מחדא לא אתיא תיתי חדא מתרתי הי תיתי לא ליכתוב רחמנא בשטר ותיתי מהנך מה להנך שכן הנאתן מרובה לא ניכתוב רחמנא בביאה ותיתי מהנך מה להנך שכן קנינן מרובה לא ניכתוב רחמנא בכסף ותיתי מהנך מה להנך שכן ישנן בע"כ וכ"ת כסף נמי בע"כ באמה העבריה [פ]באישות מיהא לא אשכחן: [צ]אמר רב הונא חופה קונה מקל וחומר ומה כסף שאינו מאכיל בתרומה קונה חופה [ק]שמאכלת [ר]בתרומה אינו דין שתקנה וכסף אינו מאכיל [ש]והאמר עולא [ת]דבר תורה ארוסה בת ישראל אוכלת בתרומה שנאמר [4]וכהן כי יקנה נפש קנין כספו והאי קנין כספו הוא ומה טעם אמרו אינה אוכלת גזירה שמא ימזגו לה כוס בבית אביה ותשקנו לאחיה ולאחותיה אלא פריך הכי ומה כסף שאינו גומר קונה

חופה

שטר שאין פודין בו הקדשות. אם כתב לגזבר שטר על מעות פדיון הקדש אין הקדישו פדוי דבעינן ונתן הכסף וקם לו(א): **האי שטרא לחוד והאי שטרא לחוד.** בזה כתוב לשון כניסה וזה מפורש לשון יציאה: **האי כספא לחוד.** כשהוא נותנו מפרש על מנת מה הוא נותנו: **חד הוא.** אינו נזכר בתוכו אם להוציא אם להכניס: **קאי בגירושין וממעט קידושין.** בתמיה: **ולר' יוסי הגלילי דמפיק ליה להאי וכתב לדרשא אחרינא.** בפ"ב דגיטין (דף כא:): **לדבר הכורת.** שיהא הספר מבדילן ולא שיהא בו תנאי האוגדן: **אין זה כריתות.** שכל ימיה היא נאגדת בו לקיים תנאי זה ממתתו: **הרי זה כריתות.** אפילו מיד דהיא תקיים תנאו ותלך שאפשר דברים הללו לבא לידי הבדלה: **מכרת כריתות.** דהוה מצי למיכתב ספר כרת דמשמע ספר כורתה והך דרשא אחריתי מייתורא דלישנא: **חדא מחדא לא אתיא כו'.** הכי קשיא ליה האי תנא דלעיל דפריך בכולהו והלא דין הוא והדר דלא אתו מדינא ואצרכיה קרא למה לי קרא בכולהו נהי דחדא מחדא לא אתיא תיתי חדא מתרתי במה מצינו בהצד השוה שבהן שקונין בעלמא וקונין כאן אף אני אביא את השלישי שהרי כולם קונים במקום אחר כסף ושטר קונה באמה העבריה כדלקמן (דף יד:) ביאה קונה ביבמה: **כסף וביאה הנאתן מרובה.** אבל שטר אירוסין אין בו לה שום הנאה שהרי אין כתוב בו אלא הרי את מקודשת לי: **קנינן מרובה.** שקונין קרקעות ועבדים: **בע"כ.** ביאה קונה ביבמה בע"כ דנפקא לן ביבמות (דף נד.) מויבמה(ב) וכן שטר מוציא את האשה בע"כ מבעלה: **באמה העבריה בע"כ.** שאביה מוכרה שלא מדעתה: **כסף שאינו מאכיל בתרומה.** אם נתארסה לכהן כדתנן בכתובות (דף נז:) אין האשה אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה: **שאינו גומר.** להוציאה מרשות אביה למעשה ידיה ולירושתה:

אף

ומניין שאף בשטר. ומק"ו דאמה העבריה שאין נקנית בביאה ונקנית בשטר ליכא למימר חדא משום דאמה גופה מדאיתקש לאחרת נפקא לן לקמן (דף טו.) ואפילו לרב חסדא דיליף לה מלא תצא כצאת העבדים אבל נקנית היא בקנין העבדים איכא למיפרך כדלעיל שכן יוצאה בכסף[א] ועוד דכיון דלרב חסדא אב כותבו[ב] ליכא למילף באשה שאינה נקנית בזה העניין שהבעל כותבו[ג]:

שכן פודין בו הקדשות ומעשר. וא"ת כל זה אשים בק"ו ומה כסף שאע"פ שפודין בו הקדש ומעשר ואינו מוציא ואפ"ה מכניס שטר שאע"פ שאין פודין בו הקדש מוציא אינו דין שיכניס וי"ל דחומרא הכתובה בפסוק אין להכניס בק"ו דודאי חומרא של סברא ניתנה להשים בק"ו אבל הכתובה יש לנו לומר שהיא הגורמת מעלה[ד] וא"ת ונימא ק"ו מקרקעות שאינן מוציאות אפ"ה מכניסות פי' דאדם יכול לקדש אשה בקרקע [ט]ואינה מתגרשת בקרקע והתם ליכא למיפרך שכן פודין בו הקדש וי"ל דאיכא למיפרך [*]מה לקרקע שכן קונין מטלטלין אגבן תאמר בשטר וא"ת מטלטלין יוכיחו שאין קונין אגבן ואינן מוציאות ומכניסות אף אני אביא שטר וי"ל מה למטלטלין שכן פודין בו הקדש: **מה הויה בכסף אף יציאתה בכסף.** ולענין ביאה ליכא למימר מה הויה בביאה אף יציאתה בביאה שלהתרחק ממנה הוא מגרשה ועוד משום שמצא בה ערות דבר רגיל לגרשה ואז יש לו לפרוש: **סניגור יעשה קטיגור.** וא"ת א"כ היכי קאמר לעיל מה לאמה העבריה שכן יוצאה בכסף ודין הוא שתהא נקנית בכסף אדרבה גריעותא דאין קטיגור נעשה סניגור וי"ל דבאמה העבריה ליכא למימר הכי לפי שמתחלה שאביה מוכרה לשפחות הוא מקבל הכסף מן האדון א"כ כשהוא רוצה לפדותה דין הוא שיקבל האדון הכסף[ה] אבל איש שמקדש אשה הכל בא על ידו בין הקידושין בין הגירושין והתם שייך למיפרך יאמרו כסף מכנים וכו': **קאי בגירושין ממעט גירושין.** ואין סברא לומר קאי בכתיבה וממעט בכתיבה דפשטא דקרא משמע שבא לומר דוקא בכתיבה[ו] דקאמר אם לא תמצא חן בעיניו וכתב לה משמע דוקא בזה העניין[ז]: **על מנת שלא תלכי לבית אביך** לעולם אין זה גט. פירש בקונטרס שכל ימיה נאגדת לקיים תנאי זה ממתתו וא"ת אמאי לא אמר דהוי גט שהרי אם מת אביה יכולה היא ליכנס לבית ושוב אינה נאגדת בו דלאחר מיתת אביה[ח] לא חשיב בית אביה כדאמרינן בנדרים (דף מו.) קונם לביתך שאיני נכנס מת או מכרו מותר וי"ל דבית אביה קרויים כל יוצאי חלציו של אביה אע"ג שמת כדכתיב (בראשית לח) גבי תמר[ט] שבי אלמנה בית אביך אע"פ שמת אביה כדמוכחי קראי[י]: **ורבי** יוסי הגלילי מכרת כריתות נפקא. תימה דבפרק המגרש (גיטין ד' פג:) קאמר על רבנן דר"א בן עזריה כרת כריתות לא דרשי ור' יוסי הגלילי בכלל [כ]דרבנן והכא אמר דר' יוסי הגלילי דרש כרת כריתות וי"ל דלא קאמר לא משמע להו אלא דלא דרשי פירוש להאי דרשא דהתם דמיבעי להו לדרשא דהכא: **שכן** ישנן בעל כרחה. פי' בקונטרס ביאה ביבמה שטר בגרושין כסף באמה העבריה וקשה לרבינו תם אם זה חשוב בעל כרחה מה שהאב מוכר את בתו בעל כרחה א"כ מאי קאמר רב הונא לקמיה כסף באישות מיהא לא אשכחן בע"כ הלא האב מקדש בתו קטנה בכסף בע"כ ואומר רבינו תם[ל] כיון דהאב במקום בתו קאי[מ] אין זה חשוב בע"כ כיון שהוא מדעתו של אב וא"ת א"כ היכי קאמר כסף נמי איתא באמה בע"כ הרי אב מוכרה מדעתו[נ] וי"ל דהכי פריך כסף איתא באמה בע"כ כגון שהאדון מייעד את העבריה בכסף מקנתה בע"כ של אב ובע"כ של בת דהא דאמר לקמן (דף יט.) אשר לא יעדה שצריך לייעדה לא שצריך לעשות מרצונה אלא שצריך להודיעה שלשם קידושין מייעדה ואע"ג דאמר לקמן באישות מיהא לא אשכחנא ובכי האי גוונא שמייעד הוי אישות מ"מ בתחילה לא בא הכסף בשביל אישות[ס] ויש מיישבים פי' הקונטרס דודאי זה קרוי בעל כרחה מכירה של אמה העבריה שחוב הוא לה ואם היתה בת דעת לא היתה מתרצית אבל קידושי קטנה לאו חוב הוא לה כמו מכירה וסופה עומדת לינשא [ע]אם היתה בת דעת היתה מתרצית[פ] ולא חשיב על כרחה:

חופה

מסורת הש"ס

א) [כתובות נז ע"א], ב) [תוספתא דמעשר ש' פ"ד ה"ט ע"ש, לקמן כו ע"א ע"ש], ג) [עי' תוס' שבת קכח. ד"ה וכגן], ד) [לקמן ע: מח. מד. מח. גטין עח: פב.], ה) עירובין טו: סוכה כד: גטין כא: [כתובות מח.], ו) [חגיגה יג:] ברכות נב: ר"ה ט., ז) [לקמן כג.], ח) [עירובין טו: גטין כא: סוכה כד:], ט) [לעיל ג: וש"נ], י) [בכתי"מ: מבעיא להו, ולכ"ל, יעב"ץ], כ) עירובין טו: סוכה כד: גיטין כא: פג: [תוספתא שם פ"ה הי"ב], ל) [לקמן כג.], מ) [לעיל ג.], נ) [כתובות נז ע"ב], ס) [לקמן י:] כתובות נז., ע) [ויקרא כב], פ) [דברים כד, א], צ) [צ"ל ואינו מגרש, יעב"ץ], ק) [כדפו"ר טו.], ר) [וע' תוס' עירובין טו: ותוספות סוכה כד: ד"ה על מנת], ש) [בדפו"ר: רבנן], ת) [כתוס' הרא"ש: ולאו].

◆

גליון הש"ס

תוס' ד"ה שכן פודין וכו' מה לקרקע שכן קונין מטלטלין אגבן. עיין ב"ק דף יב ע"א תוס' ד"ה אלא ממטלטלי:

◆

מוסף תוספות

א. וקשה דפרכא דרב אשי בעיקרא דדינא מה לאמה העבריה שכן יוצאת בכסף לא פירכא היא לגבי דין שטר אלא מכסף לכסף שכן מוציא מכנים וכו' ואיכא למימר דפירכא היא לגבי דין שטר נמי דקולא וחומרא פריך וה"ק מה לאמה העבריה שמצינו קולא ביציאתה שיוצאה בכסף לפיכך נקל בכניסתה לקנות בכסף או בשטר תאמר בזו וכו'. רמב"ן. ב. דהיינו המקנה, תוס' הרא"ש. ג. שהוא הקונה. שם. ד. דמסתבר כיון שנתנה לו תורה חשיבות זה כמו כן יתן בו חשיבות אחר (מק"ו). אבל החומרא שאנו אומרים מסברא כמו ההיא דשן ורגל לא אלימא כולי האי וכיון דלא אהני הני חומרות להך מילתא לא אהני נמי למילתא אחריתי. תוס' הרא"ש לעיל דף ד: ד"ה מה ליבמה. (ובזה הוא מתרץ קושית תוס' לעיל ד"ה מה ליבמה). ה. דכמו שמכרה מלאכתה בדמים דין הוא שתחזור ותקנה מלאכתה בדמים. תוס' הרא"ש. ו. מתגרשת. תוס' טוך. ז. ולא בדבר אחר. תוס' הרא"ש. ח. שהיתה בתו של שם. תוס' סוכה כד: ד"ה ע"מ. ט. לפי חשבון הדורות. תוס' הרא"ש שם. י. דאמרינן בשעת מיתתו של ר"א נכנסו ארבעה זקנים להשיב על דבריו ר' טרפון ור"י הגלילי ור' אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא וכו' נענה ר' אלעזר בן עזריה וכו' עד ואידך כרת כריתות לא דרשי והן רבי טרפון ורבי יוסי הגלילי ורבי עקיבא. תוס' רי"ד. כ. בשם אחיו ה"ר יצחק. תוס' הרא"ש להלן ע"ב. ל. שידו כידה ועדיפא מידה. רמב"ן. מ. דכיון דקטנה היא ואינה ברשות עצמה ואביה הוא המקנה והוא בעל דבר והמכר נעשה מדעתו הא לא חשוב בע"כ דאנן בע"כ של מקנה קאמרינן והכא הא איכא דעת מקנה ומדעתה לא איכפת לן. ריטב"א. נ. שעיקר מכירה זו לשפחות היתה ועל דעת שפחה קיבל אביה כסף זה אבל שטר וביאה איתנהו בעיקר אישות בעל כרחה שטר בגירושין וביאה ביבמה. ריטב"א. ס. דאנן סהדי דמינח ניחא לה וכו' [ואפילו] מסרה למנוול ומוכה שחין ואע"פ שצועקת וצווחת מסתברא דאף זו מינח ניחא לה כדר"ל דאמר טב למיתב טן דו מלמיתב ארמלו. רשב"א.

עין משפט נר מצוה

טו א מיי' פ"א מהל' גירושין הל"א ג סמג עשין מח [טור אה"ע סי' קכ]:

יז ב ג מיי' פ"ו מהל' ערכין הל"ח ופ"ד מהל' מעשר שני הל"ט [טוש"ע יו"ד סי' שלא סעי' קלח]:

יח ד ה מיי' פ"א מהלכות גירושין הל"א ופ"ט שם הל"ו עו סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קמג סעי' כ:

יט ו ז מיי' פ"ו מהל' תרומות הל"ג ופ"ח שם הל"ו:

◆

תורה אור השלם

1. וְאִם גָּאֹל יִגְאַל אֶת הַשָּׂדֶה הַמַּקְדִּישׁ אֹתוֹ וְיָסַף חֲמִשִׁית כֶּסֶף עֶרְכְּךָ עָלָיו וְקָם לוֹ: ויקרא כז יט
2. וְיָצְאָה מִבֵּיתוֹ וְהָלְכָה וְהָיְתָה לְאִישׁ אַחֵר: דברים כד ב
3. כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבְעָלָהּ וְהָיָה אִם לֹא תִמְצָא חֵן בְּעֵינָיו כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֻת וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשִׁלְּחָהּ מִבֵּיתוֹ: דברים כד א
4. וְכֹהֵן כִּי יִקְנֶה נֶפֶשׁ קִנְיַן כַּסְפּוֹ הוּא יֹאכַל בּוֹ וִילִיד בֵּיתוֹ הֵם יֹאכְלוּ בְלַחְמוֹ: ויקרא כב יא

◆

תוס' רי"ד הזקן

חופה קונה. קנין דאורייתא אם מסרה לחופה לשם קידושין. חופה. שמייחדין שניהם בלא ביאה. שאינו גומר. לירושה ולטומאה לה.

◆

מוסף רש"י

שטר שאין פודין בו הקדש. כשטר חוב שיש לו על אחר למסרו לכהן (כתובות קב. ועי' ר"ש מדעם) שטר שאין פודין בו הקדש ומע"ש בבכורות נפקא לן בפרק יש בכור לנחלה דכתיב ונתן כסף. הקדש דכתיב ונתן הכסף וקם לו. ומע"ש דכתיב וצרת הכסף דבר שיש בו צורה והיינו מטבע (לקמן כז.). ונתן הכסף וקם לו. אם המקדיש יגאל את ביתו ויסף חמישית כסף ערכך עליו והיה לו (ויקרא כז, טו) דכתיב ויסף חמישית כסף ערכך עליו וקם לו (שם פסוק יט) (לקמן יא.). הויה. קדושין שמהווה הכן עלמא בעל (גיטין כא.). מה הויה בכסף. כשמהווה עצמה לאיש אפשר בכסף דכתיבה לן בקדושין קיחה קיחה משדה עפרון (סוכה כד:). קטיגור יעשה סניגור. קטיגור שואל סניגור מוהב מלין יושר (חגיגה יג.). טיבעא מיהא חד הוא. ואין ניכר הפרש ביניהם (לקמן כג.). ואינה מתגרשת בכסף. אם נתן לה כסף ואמר התגרשי בו (עירובין טו:) אם אמר לה הילך פרוטה והתגרשי לי בה (גיטין כא:) ניתן לה כסף לשם גירושין ואמר הרי את מגורשת בו, כדרך שנתן בקידושין ואמר הרי את מקודשת בו (סוכה כד:). **ספר כריתות.** מדכתיב כריתות סמוך לספר (עירובין טו.). **לעולם אין זה כריתות.** שהרי כל ימיה קשורה בו (גיטין כא:) שממתתו היא נמנעת מלשתות יין ותנאי זה תלוי והולך לעולם ואין זו הבדלה (עירובין טו:). שממתתו צריכה לעמוד שלא לילך (סוכה כד:) שאין מפרידין אלא המות דעד יום המיתה קשורה בו (גיטין פג.). **כל שלשים יום הרי זה כריתות.** מיד שהרי דברי הבדלה הן לסוף שלשים יום ומותרת מיד לאיש אחר (עירובין טו: וכעי"ז סוכה כד:) והיא מקיים התנאי (גיטין פג.). **חופה קונה.** אם מסרה (לה) אביה לחופה לשם קדושין (לעיל ג.). **שמא ימזגו לה כוס.** של תרומה (כתובות נז.).